

Sociale Raad Tilburg

Sociale Raad Tilburg
Spoorlaan 444
5038 CH Tilburg

Gemeente Tilburg
College van burgemeester en wethouders
Tav. wethouder M. Hendrickx en wethouder Y. Celik
Postbus 90155
5000 LH Tilburg

Tilburg, 3 juni 2024
Betreft: SRT-advies "Lokale paragraaf Woonzorgvisie Tilburg"
Kenmerk: 24/012

Geachte wethouder Hendrickx en wethouder Celik,

Hierbij ontvangt u van de Sociale Raad Tilburg (SRT) het door u gevraagde advies over de "Lokale paragraaf Woonzorgvisie Tilburg".

Dit advies is gebaseerd op de conceptversie die wij begin mei 2024 hebben ontvangen en op de toelichting door de beleidsmedewerkers tijdens het overleg op 15 mei 2024.

Regionale woonzorgvisie

Op 6 maart 2024 heeft het Portefeuillehoudersoverleg Sociaal Wonen de "Woonzorgvisie Regio Hart van Brabant" vastgesteld. Rosa (Regionaal overleg sociale adviesraden) heeft op 10 februari 2024 advies uitgebracht over de "Regionale woonzorgvisie". Dit Rosa-advies vindt u in de bijlage evenals het daarbij behorende "Toetsingskader" en de reactie van het portefeuillehoudersoverleg sociaal wonen op het Rosa-advies."

Lokale paragraaf

De regionale woonzorgvisie heeft ook een lokale component en in deze "Lokale paragraaf" wordt dit uitgewerkt en ingevuld. De "Lokale paragraaf" geeft richting op hoofdlijnen die later uitgewerkt worden in een lokale uitvoeringsagenda, in bestaande uitvoeringsagenda's en -programma's.

In deze "Lokale paragraaf" lezen we vooral de visie en we zien veel ambities. De SRT snapt uiteraard dat deze van belang en richtinggevend zijn maar we willen vooral graag weten hoe dit concreet vorm zal krijgen en hoe de uitvoering er dus uit zal zien. De uitdagingen zijn groot, complex en urgent en vragen dan ook om snel handelen. We worden in een later stadium graag geïnformeerd over de uitvoeringsagenda en willen daar ook graag onze bijdrage aan leveren.

Integrale visie en aanpak

Een groot tekort aan woningen voor alle inwoners, het aantal oudere personen stijgt snel evenals de hulpvragen die zij hebben, de zorgkosten nemen snel toe, er is krapte op de arbeidsmarkt en de druk op en belasting van mantelzorgers neemt toe. Diverse problemen die samenkomen, elkaar versterken en samen zorgen voor een complex geheel. Een integrale visie en aanpak is dan ook noodzakelijk. Dit geeft u ook aan de "Lokale paragraaf Woonzorgvisie Tilburg".

We noemen hier een aantal aandachtspunten.

- De woonzorgvisie gaat met name over wonen, welzijn en zorg, maar participatie en deelnemen aan de samenleving moeten hier ook uitdrukkelijk benoemd worden. Welzijn gaat over kwaliteit van leven en het welbevinden van mensen. Meedoen in de samenleving en erbij horen in bijvoorbeeld de buurt is daar een wezenlijk onderdeel van.
- In de "Lokale paragraaf" wordt meerdere malen gewezen op het belang van integraliteit zowel bij de visie als bij de aanpak en het belang van samenwerken met de diverse partners en binnen de gebiedsteams wordt benoemd. Het is goed dat dit zo uitdrukkelijk gesteld wordt. De SRT wil hierbij graag wijzen op het belang van integraal werken ook binnen de gemeente zelf. Het is noodzakelijk dat de diverse afdelingen, bijvoorbeeld sociaal en fysiek, samen werken aan opgaven in de stad.

Sociale basis

De gemeente Tilburg heeft in 2021 de "Beleidsnota Sociale Basis 2021-2025" uitgebracht en werkt dus al langere tijd aan het versterken van de sociale basis. Het belang daarvan wordt alleen maar groter. Dit lezen we ook weer in deze beleidsnota: er moet meer opgevangen en opgelost worden in de sociale basis. Het bevorderen van veerkracht in wijken en het werken aan gemeenschapsvorming, bijvoorbeeld door ontmoetingsplekken te creëren, dragen bij aan die versterking. Zoals de SRT in eerdere adviezen heeft aangegeven, het is van groot belang dat de gemeente deze bewegingen in wijken en buurten faciliteert door enerzijds ruimte te maken voor en vertrouwen te hebben in inwoners en anderzijds te investeren in werkers in wijken en buurten die kunnen zorgen voor een stevige structuur in de wijken. Binnen die structuren kunnen burgers dan de activiteiten en werkzaamheden verrichten waar zij goed in zijn.

Evenwichtige verdeling

Regionaal worden afspraken gemaakt hoe de woonzorgopdracht evenwichtig en evenredig verdeeld kan worden over de regio Hart van Brabant. Ook binnen de gemeente Tilburg is het van belang om te komen tot een evenwichtige en evenredige verdeling van de woonvoorzieningen en de maatschappelijke voorzieningen over de stad.

- De SRT is benieuwd hoe bepaald wordt waar welke woon- en/of maatschappelijke voorzieningen gerealiseerd zullen worden. Op basis van welke criteria en afwegingen worden hierover besluiten genomen?
- Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat de leefbaarheid van een aantal gebieden onder (grote) druk staat zoals ook wordt aangegeven in de "Lokale paragraaf". Er zijn sterke en minder sterke wijken in Tilburg. In het gebied Tilburg Noord en West is het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid actief en ook voor Groenewoud is er speciale aandacht. In Tilburg Noord leeft bij veel burgers zorg over het plan om indicatief 5.000 nieuwe woningen te bouwen bovenop het bestaand aantal van 10.500 woningen (Gebiedsperspectief Tilburg-Noord).
- De SRT adviseert om draagkracht en draaglast van een wijk, buurt of dorp zorgvuldig in beeld te brengen. Deze moeten met elkaar in evenwicht worden gebracht en dat vraagt aandacht en tijd. Werken aan sociale veranderingen en versterking van een buurt vraagt tijd, veel tijd. Dit zal vaak ook vragen om aanvullende facilitering zoals een Dichtbijteam, gemeenschappelijke voorzieningen, ontmoetingsplaatsen om zo te bouwen aan die sociale basis en de draagkracht van een wijk. Dit zal per buurt, wijk of dorp anders zijn omdat het aan moet sluiten bij de eigenheid van die wijk/buurt/dorp. Voorwaarden om die sociale versterking tot stand te brengen zijn dan ook:
 - neem voldoende tijd: kijk naar een langere periode, bijvoorbeeld 15-20 jaar, om hieraan te werken.
 - waarborg de continuïteit.
 - werk samen met inwoners.
 - werk op buurtniveau: inwoners wonen en leven in een buurt.
- Een risico dat wij zien is dat er (te) veel woningen gelabeld worden. Het labelen is positief voor bepaalde groepen en brengt voor hen versnelling in het proces van een woning vinden. Voor andere groepen wordt de keuze daardoor juist beperkter omdat zij hiervoor niet in aanmerking komen. Van belang is om een afweging te blijven maken wat betreft snelheid, flexibel in kunnen zetten van woningen en keuzemogelijkheden voor inwoners.

- Diversiteit in woonomgeving en in wijken is van belang. Ook bij bijvoorbeeld oudere inwoners zijn de woonwensen zeer verschillend. Sommigen vinden het prettig om bij leeftijdsgenoten te wonen, anderen zoeken juist de diversiteit van de stad op en willen actief deel blijven nemen aan alles wat de stad te bieden heeft.

- Er kan een spanningsveld zijn tussen het aanbod van woningen (inclusief woonvoorzieningen) en de individuele woonwensen. Als het woningaanbod in wijken divers is, zowel huur- als koopwoningen, gezins- en éénpersoonswoningen, woonvoorzieningen, dan is er voor mensen ook meer te kiezen. Door te zorgen voor een divers aanbod kan er een gemêleerde samenstelling van bewoners in een buurt ontstaan.

Woonwensen inwoners

De woonbehoeften van mensen veranderen in de loop van het leven. Mensen zoeken woningen die passen bij een fase van hun leven. Een grotere woning als er kinderen zijn, een kleinere woning als men een éénpersoons- of tweepersoonshuishouden heeft, een woning met zorg of ondersteuning als dat (tijdelijk) nodig is.

In een tijd van grote woningnood is het van belang dat de gemeente zich actief inzet om oplossingen te vinden. We zien dat Tilburg die inspanning ook levert. Om daar efficiënt in te kunnen handelen is van belang dat de gemeente de woonwensen van inwoners kent en middelen inzet om te zorgen voor doorstroming en voor passende woningen.

Er spelen hier diverse factoren een rol bij. De SRT wil een aantal aandachtspunten benoemen die van belang zijn bij de opstelling van een uitvoeringsprogramma.

- Regie bij inwoners

Burgers moeten zelf kunnen kiezen hoe ze willen wonen. De vraag die in gesprekken dan ook centraal moet staan, is: wat heb jij nodig om goed te kunnen wonen?

Door vragen te stellen, door keuzemogelijkheden te schetsen, door mogelijkheden te laten zien, worden mensen op ideeën gebracht en wordt er misschien een nieuw perspectief zichtbaar. De regie blijft dan bij mensen zelf. Er wordt echter wel getoond dat er misschien mogelijkheden zijn die inwoners zelf niet kennen.

De SRT adviseert dat de gemeente Tilburg zorgt voor deze ondersteuning aan inwoners zodat verhuizen naar een passendere woning overzichtelijk en gemakkelijker wordt.

- Thuis wonen

In par. 4.4 bij "Innovatie in de Wmo" staat: "... omdat we een beweging willen stimuleren van 'zo lang mogelijk zelfstandig thuis blijven wonen' naar 'zo lang mogelijk zelfstandig wonen', waarin 'thuis' kan variëren."

Het is niet duidelijk wat hier bedoeld wordt. Volgens de SRT is het meest essentiële kenmerk van wonen een "thuis hebben" en ergens "thuis-zijn". De SRT adviseert dan ook om als eerste kenmerk van wonen het thuis-gevoel te hanteren.

- De gemeente Tilburg wil dat mensen langer zelfstandig thuis blijven wonen. De SRT benadrukt dat het altijd de inwoner zelf is die beslist waar hij/zij wil wonen.

Ondersteuning aan inwoners

Het is voor veel inwoners lastig om de woningmarkt te overzien en alle mogelijkheden om anders te gaan wonen te kennen. De gemeente kan hier ondersteuning bij bieden door in gesprek te gaan met inwoners, hen te informeren over mogelijkheden wat betreft wonen en het aanbieden van ondersteuning bij verhuisplannen. Daarbij vraagt de SRT met name aandacht voor de mensen in kwetsbare posities die niet de middelen en de mogelijkheden hebben om dit zelf aan te pakken of iets te regelen.

- De SRT adviseert dat er een centrale plek ingericht wordt waar informatie voor inwoners beschikbaar is en waar ondersteuning geboden wordt door een deskundig team. Zorg daarbij voor een open, toegankelijke en gastvrije fysieke locatie waar mensen gewoon binnen kunnen lopen en altijd persoonlijk te woord worden gestaan. Laat via PR en communicatie zien wat dit informatiepunt te bieden heeft en stimuleer inwoners om hier gebruik van te maken.

Woonaanbod

De SRT ziet in de stad dat er een aantal projecten zijn die mooie resultaten opleveren. High Lane is een mooi voorbeeld van hoe inwoners 'samen' kunnen wonen en een goede buur voor elkaar kunnen zijn.

Een ander mooi project is de samenwerking tussen de drie Tilburgse woningcorporaties met betrekking tot 'doorstromen'. De doorstroommakelaars pakken vragen van hun huurders op, informeren hen en zoeken met hen naar een gewenste en passende woning. Dit kan ook een woning van een andere woningcorporatie zijn. Door de samenwerking kunnen zij sneller werken en helpen en zij bereiken hiermee mooie resultaten.

Een voorbeeld dat wij hier nog graag willen vermelden omdat dit nog iets nieuws toevoegt, is het SeniorenPunt in Eindhoven. Zij helpen ook mensen met een kleine koopwoning als zij de overstap willen maken naar een huurwoning of een zorginstelling. De SRT adviseert ook deze groep de helpende hand te bieden.

De vraag is wat de gemeente nog meer kan doen om het aanbod aan woningen te vergroten.

- In de "Lokale paragraaf" wordt aangegeven dat er zowel ingezet wordt op nieuwbouw als op transformatie van de bestaande woonvoorraad. De SRT onderschrijft dit. Met name het beter benutten van de bestaande woningvoorraad is zinvol.
- Een aandachtspunt dat wij hier nog graag willen vermelden is de kostendelersnorm. Welke mogelijkheden heeft de gemeente om het verhuren van kamers of een gedeelte van het huis aantrekkelijker te maken?
- Zoals ook wordt aangegeven in de beleidsnota: maak ruimte voor experimenten met nieuwe woonvormen.
- Faciliteer initiatieven van inwoners. De SRT adviseert om inwoners met aanvragen en ideeën snel te woord te staan en zoveel mogelijk ruimte te maken voor die eigen initiatieven.

Inwonersparticipatie

De SRT hecht, zoals u weet, grote waarde aan de inbreng en zeggenschap van inwoners. Bij deze lokale woonzorgvisie willen we hier extra de aandacht op vestigen. Dit gaat immers over wonen, en over de directe woon- en leefomgeving van burgers. Veel inwoners willen graag meepraten en –denken als het zo direct hun woonomgeving betreft. De SRT ziet hier dan ook een uitgelezen kans om inwonersparticipatie meer en beter vorm te geven. De SRT adviseert dan ook om nog nadrukkelijker dan anders inwoners te betrekken en hun inbreng en zeggenschap te borgen in de procedures. Als inwoners nu ervaren dat hun inbreng meetelt, dan is dat ook winst voor andere inspraakmomenten.

- De woningnood is groot en dit vraagt om snel handelen. Het is logisch en nuttig om te onderzoeken of procedures soms sneller kunnen verlopen. Dit kan echter wel een spanningsveld opleveren met de inspraakprocessen van inwoners. De SRT adviseert hier zorgvuldig in te handelen en vooral te zorgen voor goede en snelle informatievoorziening en transparante processen zodat burgers steeds goed op de hoogte zijn en niet verrast worden.

- In de beleidsnota wordt aangegeven dat de gemeente bij het ontwikkelen van voorzieningen transparante en duidelijke communicatie en participatie van belang vindt. Van initiatiefnemers en organisaties wordt verwacht dat zij hiervoor zorgen en omwonenden vroegtijdig betrekken.

De SRT dringt erop aan dat inwonersparticipatie niet overgelaten wordt aan project- en gebiedsontwikkelaars. De gemeente is en blijft verantwoordelijk om te zorgen dat er een proces wordt ingericht waarbij inwoners een volwaardige plaats aan de overlegtafel hebben. Dit wil zeggen dat er zorg gedragen wordt voor een transparant proces, dat inwoners goed en tijdig geïnformeerd worden, dat alle voor- en nadelen van verandering met hen besproken worden, evenals de zorgen en oplossingen van burgers. De doelstelling daarbij is dat maximaal geprobeerd wordt om samen te komen tot volgende stappen en besluiten.

- Daarbij is het uiteraard van belang te weten welke beslissingsruimte er is. Het moet helder zijn welke besluiten er bijvoorbeeld door de gemeenteraad al genomen zijn, welke vraagstukken nog op tafel liggen en op welke wijze inwoners hier een stem in hebben.

- Een zorgvuldig proces vraagt dat inwoners aan de voorkant betrokken en geïnformeerd worden over inhoud en procedures. Gedurende het hele proces weten inwoners wanneer en hoe zij zeggenschap

hebben. En daar hoort ook bij dat inwoners geïnformeerd worden over hoe hun bijdragen zijn verwerkt in beleid en uitvoering. Dus aan het einde van het traject wordt verantwoording afgelegd aan de inwoners.

- De SRT adviseert de gemeente Tilburg zelf de regie te voeren wat betreft inwonersparticipatie en zeggenschap van inwoners stevig te borgen in deze procedures.

Tevens adviseren wij de procedure zorgvuldig te beschrijven en wijkregisseurs en/of omgevingsmanagers hier verantwoordelijkheid in te geven: inwoners worden gedurende het hele proces betrokken en de gemeente informeert hen hoe hun bijdragen zijn verwerkt in de visie en in het uitvoeringsprogramma.

Tot slot

Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van onze reactie, dan horen wij die natuurlijk graag.

Met vriendelijke groet,
namens de Sociale Raad Tilburg,

Dion van den Berg,
Voorzitter Sociale Raad Tilburg.

Bijlagen:

1. Rosa - Aanbiedingsbrief Rosa-advies "Regionale woonzorgvisie", d.d. 10 februari 2024
2. Rosa-advies "Regionale woonzorgvisie", d.d. 10 februari 2024
3. Rosa Toetsingskader "Regionale woonzorgvisie", d.d. 10 februari 2024
4. Portefeuillehoudersoverleg Sociaal Wonen – Reactie op Rosa-advies "Regionale woonzorgvisie", d.d. 11 februari 2024